

Π. Ήφαιστος, Τα αίτια των Αμερικανικών εμφύλιων διαιρέσεων. Τι έθνος είναι τελικά οι ΗΠΑ;

Το πως θα εξελιχθούν οι ΗΠΑ είναι σημαντικό και για τα υπόλοιπα κράτη. Σε διάφορες συζητήσεις στα μέσα ενημέρωσης, σε άρθρα και διαδικτυακά σχόλια οι περισσότεροι στέκονται στον ένα ή άλλο πόλο της πασιδελής (και ένοπλα πλέον) διαίρεσης των Αμερικανών που έγινε ακόμη πιο ορατή μέσα από την πώλωση των τελευταίων προεδρικών εκλογών και τον Ιούλιο 2024 με την δολοφονική απόπειρα κατά του υποψήφιου προέδρου Τραμπ. Ουκ ολίγοι με γραμμικά και ιδεολογικά κινούμενα σχόλια ή προσωποποιώντας τους αντιπάλους μιλούν απλουστευτικά για ένα πολύπλοκο ζήτημα που αφορά την αναντίλεκτα ισχυρότερη σήμερα μεγάλη δύναμη του πλανήτη. Κανείς δεν μπορεί να υπερβάλει ή αντίθετα να υποτιμήσει τις εξελίξεις.

Παρά το γεγονός ότι επίγεια τίποτα δεν αποκλείεται, πιθανότατα στις κατά τα άλλα θεσμικά πανίσχυρες ΗΠΑ δεν επίκειται εκτεταμένος εμφύλιος, σεισμός, κατακλυσμός και καταποντισμός.. Όμως, για τους τρίτους τα συμφέροντα των οποίων σχετίζονται με το πώς κινούνται οι ΗΠΑ βλάπτονται εάν ιδεολογήματα, γνώμες και εκλογικεύσεις αναλύουν εξόφθαλμα λανθασμένα το τι ακριβώς συμβαίνει στην υπερατλαντική υπερδύναμη.

Ούτε χρειάζεται να κουραστεί κάποιος να αποδείξει ότι ο πρώην πρόεδρος **Τράμπ** ήταν ιδιόρρυθμος, συχνά αλλοπρόσαλλος και περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο κινούμενος χωρίς να εκμεταλλεύεται επαρκώς τα πανίσχυρα Αμερικανικά κρατικά επιτελεία. Πλην η **όξυνση των διαιρέσεων με αφορμή τις προηγούμενες και τις τελευταίες προεδρικές που επιτάθηκε στις συντρέχουσες εκλογές του 2024, έχει βαθύτερα αίτια. Πρωτίστως, αφορούν την πολιτισμική εξέλιξη του Αμερικανικού κράτους και την αποδυνάμωση των κοσμοθεωρητικών παραδοχών που διακηρύχθηκαν με την Διακήρυξη της Αμερικανικής Ανεξαρτησίας.**

“Ο εμφύλιος διαιρετικός αμφίπλευρος λόγος σε εθνική και ρατσιστική βάση, πάντως, εντείνεται ολοένα και περισσότερο, το ίδιο και ο μεταμοντέρνος μηδενισμός που αποδυναμώνει την υπόσταση της πολιτικής ανθρωπολογίας.”

Εξάλλου, τον διεθνιστικό φιλελευθερισμό τον διαδέχθηκε ένας κατά κάποιο τρόπο Αριστοτελικός φιλελευθερισμός που συνέτεινε, αρχικά, στον δημοκρατικό προσανατολισμό. Βασικά **οι ΗΠΑ ήταν επί δύο αιώνες ένα κατά κάποιο τρόπο δημοκρατικά προσανατολισμένο κράτος ίσως και το μοναδικό.** Αυτή η υπογράμμιση, όμως, δεν σημαίνει πως θα συνεχίσει έτσι εάν οξυνθεί η εσωτερική κοινωνική συνοχή και εάν ενισχυθούν οι εμφύλιες τάσεις.

Την ύστερη εποχή ο φιλελευθερισμός δρομολογήθηκε προς τον νεοφιλελευθερισμό και στο επίπεδο των διανοουμένων ενίοτε και προς τον (πάντοτε αυτοκτονικό) μηδενισμό. Για ένα ακόμη λόγο, η Μεταψυχροπολεμική εποχή ενώ πρόσφερε την ευκαιρία για μια πιο λελογισμένη διαχείριση των μεγάλων ανακατανομών ισχύος οδηγήθηκε σε κυριολεκτικά θηριώδεις "ανθρωπιστικούς βομβαρδισμούς" που αποσταθεροποίησαν τις περιφέρειες με εκατομμύρια θύματα. Ως προς το τελευταίο, χρήζει να γνωρίζει κανείς ποιες πολιτικές τάσεις υιοθέτησαν νεοφιλελεύθερα θεωρήματα που κυριάρχησαν και επηρέασαν αυτές τις επιλογές.

Δεδομένα «κλειδιά» για την κατανόηση των ΗΠΑ σήμερα

Όσον μας αφορά είναι προτιμότερο να μην εισέλθουμε σε θέσεις ή υποθέσεις για νοθεία στις εκάστοτε προηγούμενες και επερχόμενες προεδρικές εκλογές απλά γιατί δεν γνωρίζουμε. Είναι υπόθεση των Αμερικανών και θα το διαχειριστούν σύμφωνα με τις προϋποθέσεις τους. Στεκόμαστε όμως με έμφαση στα εξής:

α) Με δεδομένη την πώλωση στις πρώην και νυν προεδρικές και ότι προηγήθηκε ή επακολούθησε οι Αμερικανοί **διχάζονται** επί κοσμοθεωρητικών ζητημάτων βαθύτατων προεκτάσεων που σε κάθε κράτος προσφέρουν τον στρατηγικό προσανατολισμό και την πολιτειακή νομιμοποίηση.

β) Τα αίτια της **διαίρεσης** αυτής για όσους μελετούν τις ΗΠΑ χωρίς παρωπίδες το έβλεπαν ξεκάθαρα από καιρό: Αυτό που είχαμε ήταν ένα ιδιόμορφο **Αγγλοσαξονικό "έθνος"**. Όμως οι Αγγλοσάξονες [white, Agglosaxon and Protestants – WAPS] που ήταν το κυρίαρχο «εθνικό» στοιχείο και κυριαρχούσε συντριπτικά στην διακυβέρνηση και στην οικονομία, σταδιακά τις τελευταίες δεκαετίες απώλεσε την **πρωτοκαθεδρία**.

Εθνοτικές ομάδες και Αφροαμερικανοί στους οποίους τελικά δόθηκαν πολιτικά δικαιώματα τον εικοστό αιώνα, καθώς επίσης και η «επάνοδος» πολλών λατινοαμερικανών μεταναστών –που όπως γνωρίζουμε τον 18ο αιώνα εκδιώχθηκαν και αντικαταστάθηκαν από έποικους στις νότιες επαρχίες– έχουν πλέον την ιδιότητα του Αμερικανικού πολίτη. Όπως και οι Αφρικοαμερικανοί και μέλη άλλων εθνοτικών ομάδων ενδεχομένως να επιχειρήσουν να επαναπροσδιορίσουν θεμελιώδη ζητήματα που αφορούν την δομή και την λειτουργία του κράτους των ΗΠΑ. Μήπως ήδη αυτό συμβαίνει και μήπως αυτό είναι ήδη βαθύτατων προεκτάσεων και ανεπίστροφες;

γ) Είναι ένα πράγμα να υπάρχει και να λειτουργεί η δημοκρατία και κανείς να εκλέγεται με αξιοκρατικούς όρους επειδή πείθει τους πολίτες και άλλο ο πολιτικός και μάλιστα κομματικός λόγος να προκαλεί εισροή φυλετικών ή εθνικών ή α-εθνικών κριτηρίων ως βάση διαμόρφωσης των πολιτικοοικονομικών ιεραρχιών. Σε καθαρά αντικειμενική βάση, πάντως, τα α-εθνικά κριτήρια είναι σημαντικά καθότι εξαρχής από την διακήρυξη της Εθνικής Ανεξαρτησίας μέχρι τις μέρες μας **η λέξη έθνος σε κανένα άλλο κράτος δεν είναι τόσο διαδεδομένη όπως στις ΗΠΑ.**

δ) Δεν είναι εύκολο ή και εφικτό να γίνει πρόβλεψη για πώς θα εξελιχθούν οι ΗΠΑ με την κατά την 50%-50% διαίρεση που ανέδειξαν οι τελευταίες προεδρικές εκλογές. Μετά τις τελευταίες εκλογές είναι πολλοί αυτοί που διερωτήθηκαν κατά πόσο η τότε ήττα του προέδρου Τραμπ θα εντείνει τις διενέξεις ή εάν αντίθετα θα υπάρξουν συμφιλιωτικές πρωτοβουλίες παναμερικανικού επιπέδου για συγκλίσεις επί καίριων ζητημάτων που αφορούν την εσωτερική δομή και λειτουργία του κοινωνικοπολιτικού συστήματος και των θεσμών. Οι εξελίξεις επιβεβαιώνουν το αντίθετο! Σημαντικό είναι επίσης το κατά πόσο επίσης ο **εκάστοτε πρόεδρος** στηριγμένος στα κρατικά επιτελεία του Πενταγώνου θα κινηθεί με προσοχή μέσα στα **ναρκοπέδια** του ολοένα και περισσότερο αναδυόμενου πολυπολικού διεθνούς συστήματος πολλών μεγάλων και πυρηνικών δυνάμεων.

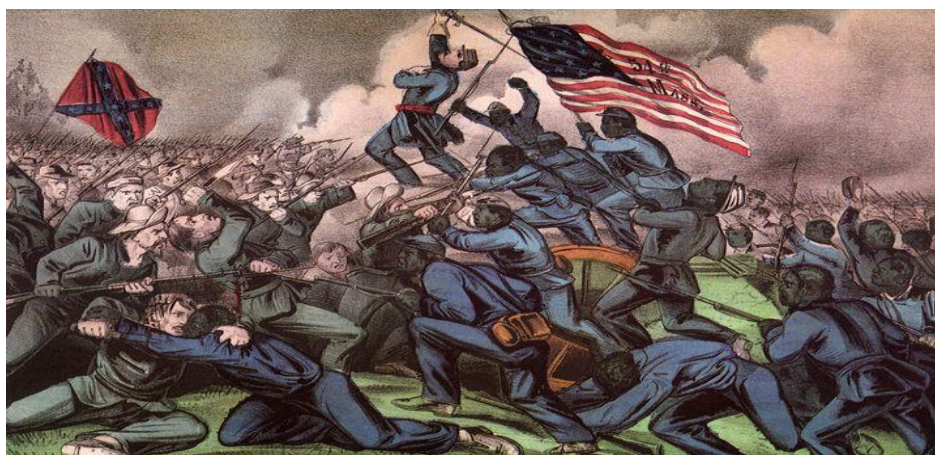
“Το πως θα εξελιχθούν οι ΗΠΑ είναι σημαντικό και για τα υπόλοιπα κράτη γιατί η στρατηγική του ισχυρότερου κράτους επηρεάζει όλους.” “Το πως θα εξελιχθούν οι ΗΠΑ είναι σημαντικό και για τα υπόλοιπα κράτη γιατί η στρατηγική του ισχυρότερου κράτους επηρεάζει όλους.”

Θα μπορούσε, επιπλέον, να προστεθεί ότι μια αντίληψη διαχωρισμών στο εσωτερικό ενός κράτους σε εθνοτική, πολιτισμική και φυλετική βάση δημιουργεί συνειρμούς σε πολλούς Αμερικανούς ότι είναι η άλλη όψη του ίδιου νομίσματος του **ρατσισμού/εθνικοσοβινισμού**. Γιατί δημοκρατία σημαίνει το κλασικά νοούμενο Κοινωνικοπολιτικό γεγονός όπου όλα ορίζονται από τους οργανωμένους σε Δήμο εντολές πολίτες. **Στις ΗΠΑ λέμε ότι ήταν δημοκρατικά δρομολογημένη επειδή ακριβώς το πολυσχιδές σύστημα «ελέγχων και εξισορροπήσεων» δημιουργούσε υψηλές βαθμίδες δημοκρατικής συγκρότησης στο οποίο τελικά ενσωματώθηκαν όλες οι πολιτισμικές παραδοχές.** Αυτό όμως και πάλι αλλάζει και στην καλύτερη περίπτωση δημιουργεί γεγονότα που οδηγούν σε άγνωστο προορισμό.

Εν τέλει, η δημοκρατία δεν μπορεί να διχάζει ένα κράτος πολιτικά στην βάση των ενδοκρατικών πολιτισμικών διαφορών. Το ότι σε όλα ανεξαιρέτως τα κράτη –πλην της ιδιόμορφης περίπτωσης της Ελβετίας στην συνομοσπονδιακή/βασικά κοσμοπολιτειακή συγκρότηση της οποίας συνέβαλε ο Ιωάννης Καποδίστριας– κυριαρχεί ένα κύριο πολιτισμικό ρεύμα είναι κάτι που όλοι πρέπει να έχουν κατά νου ως διαχρονική πραγματικότητα. Δεν είναι ιδεολογικό ζήτημα αλλά μια διαχρονικά πασιδήλη πραγματικότητα. **Το ζήτημα κατά συνέπεια είναι η διαφύλαξη της δημοκρατικής οργάνωσης η οποία δεν θα δημιουργεί εσωτερικά φυλετικά και εθνικά σύνορα οι δε οποιοσδήποτε φυλετικές τάσεις ή διακρίσεις να τα ακυρώνουν με δημοκρατική αναβάθμιση. Στις ΗΠΑ αυτό βασικά είχαμε μέχρι τις μέρες μας.**

Το πώς θα εξελιχθούν οι ΗΠΑ είναι πολύ σημαντικό ζήτημα για μια σειρά λόγους που δεν είναι του παρόντος. **Ο εμφύλιος διαιρετικός αμφίπλευρος λόγος σε εθνική και ρατσιστική βάση, πάντως, εντείνεται ολοένα και περισσότερο, το ίδιο, επαναλαμβάνεται, και ο μεταμοντέρνος μηδενισμός που αποδυναμώνει την υπόσταση της πολιτικής ανθρωπολογίας.** Το ζήτημα των διακρίσεων, επιμένουμε, είναι ζήτημα δημοκρατικής συγκρότησης και νομικών ρυθμίσεων και όχι θεσμοθέτησης των ρατσιστικών και εθνικών διαφορών και μάλιστα με όρους πολωτικούς και εμφύλιους.

Το Πεπρωμένο του Έθνους

Χωρίς να επεκταθούμε για ένα μεγάλο ζήτημα που διαχειριζόμαστε ξανά στο εξαντλημένο και υπό επανέκδοση με άλλο τίτλο βιβλίο «[Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική 1776-1917 από την ιδεαλιστική αθωότητα στο “πεπρωμένο του έθνους”](#)» (νέος τίτλος: Αμερικανική διπλωματία και στρατηγική 1917-2025), ένα άλλο σημαντικό ζήτημα είναι το πώς εξελίχθηκε ο ρόλος των Αγγλοσαξόνων. Κατ’ αρχάς, οι περισσότεροι Επαναστάτες του 1776 –ήταν οι πιο προσκολλημένοι στην κλασική εποχή κάτι που αποτυπώνεται πανταχόθεν στα γραπτά και στα μνημεία– προέρχονταν από Αναγεννησιακούς διανοούμενους ή πολιτικούς που στην ολιγαρχική, δεσποτική και αποικιοκρατική Ευρώπη διώκονταν.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΗΦΑΙΣΤΟΣ

ΤΟ ΕΘΝΟΚΡΑΤΟΚΕΝΤΡΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

Παθογένειες, αδιέξοδα, αίτια, πολιτικός στοχασμός
Μεταμοντέρνος εθνομηδενισμός versus έθνος και πολιτισμός

νέα κυκλοφορία
www.piotita.gr
www.ifestos.edu.gr

Στην Αγγλοσαξονική ομαδοποίηση προσχώρησαν και πάρα πολλοί άλλοι προερχόμενοι από τα υπόλοιπα κράτη της Ευρώπης οι οποίοι όμως σταδιακά εν πολλοίς «εξαγγλοσαξονοποιήθηκαν». Κάνοντας αυτή την παρατήρηση για μια σημαντική ειδοποιό διαφορά, θυμίζω ότι πολλοί μετανάστες και υπό διωγμό κάτοικοι της Ευρώπης τον **16ο-18ο αι.** έφευγαν από κράτη τα οποία δεν ήταν ακόμη έθνη και με γενοκτονίες και εθνοκαθάρσεις επιχειρούσαν να ομογενοποιήσουν τις κοινωνίες τους και να αποκτήσουν την πολυπόθητη κοινωνική συνοχή. **Για να το πούμε διαφορετικά στην Ευρώπη δεν υπήρχαν ακόμη έθνη αλλά μια ιδιόμορφη μετά-Μεσαιωνική ρευστή ανθρωπολογία που και αυτή ακόμη (μέχρι σήμερα!) αναζητεί τρόπους σταθεροποίησης και εδραίωσης.** Μονολεκτικά λέμε ότι αυτό οφείλεται πρώτον στον πρωτόλειο χαρακτήρα των Αναγεννησιακών ανθρωποκεντρικών αναζητήσεων που αποτελούσαν ατελή υποσημείωση του κλασικού πολιτισμού και δεύτερον, στην ευθεία ή έμμεση δίωξή τους όταν τελικά τα απολυταρχικά, αποικιοκρατικά καθεστώτα κυριάρχησαν με κοινή

απόφαση το 1815 μ. Χ.: «όχι επαναστάσεις όχι δημοκρατία». Στις ΗΠΑ όμως κινήθηκαν πιο ανεξάρτητα και υιοθέτησαν πολλά στοιχεία του κλασικού Ελληνικού πολιτισμού.

Στο σημείο αυτό θα μπορούσαμε να αναφερθούμε και στην **Ελληνική Εθνεγερσία και την Επανάσταση του 1821**. Τα ολιγαρχικά κράτη λογικά και αναμενόμενα και σε αντίθεση με πολλούς διανοούμενους αντιπαθούσαν την Ελληνική Επανάσταση: Οι Έλληνες διέθεταν έθνος διαχρονικά και δημοκρατικά σμιλευμένο επί χιλιετίες ενώ στην Ευρώπη «το κράτος επιχειρούσε να δημιουργήσει λαό». [Κολοσσιαία η διαφορά](#) εξ ου και είναι κολοσσιαίο λάθος όσων αμφισβητούν την ύπαρξη του μοναδικού [ανθρωποκεντρικά κινούμενου έθνους](#) το οποίο επιπλέον ήταν ανθρωποκεντρικά δομημένο με θεμέλιο την ελευθερία.

Επανερχόμενοι συντομογραφικά για το Αγγλοσαξονικό ρόλο, **το Αμερικανικό έθνος όπως μέχρι το κατανοούν οι Αμερικανοί μέχρι τις μέρες μας είναι Αγγλοσαξονικών προδιαγραφών και επηρεασμένο από τους Αναγεννησιακούς διανοούμενους στους οποίους αναφερθήκαμε πιο πάνω**. Όμως, σε καθαρά αντικειμενική βάση και σε αναφορά με πασίγνωστα γεγονότα, ναι μεν οι Αμερικανοί διανοούμενοι είχαν πιο εδραίες ανθρωποκεντρικές βάσεις σε σύγκριση με αυτές των Ευρωπαίων που διώχθηκαν από τα ολιγαρχικά καθεστώτα αλλά και **στις ΗΠΑ σταδιακά το ερώτημα «έθνος δημιουργεί κράτος ή κράτος δημιουργεί λαό» αποτελεί υποβόσκων εγγενές και διχαστικό ζήτημα**.

Όποιος επιθυμεί να λειτουργεί και να σκέφτεται σοβαρά συμφέρον έχει να γνωρίζει το **πως εξελίχθηκε το Αμερικανικό κράτος τον 18ο αιώνα: Στο όνομα του Αγγλοσαξονικού "πεπρωμένο του 'έθνους" έγιναν οι μεγαλύτερες εθνοκαθάρσεις ίσως όλων των εποχών** εις βάρος των αυτοχθόνων κατοίκων των ΗΠΑ (του πιο δημοκρατικά προσανατολισμένου τότε κράτους!) ενώ για την **"κοινωνική συνοχή"** έγινε και ο **Αμερικανικός εμφύλιος**.

Όταν ο Όμηρος έγινε σεξιστής

Εθνοτικά οι ΗΠΑ διαφοροποιούνται ολοένα και περισσότερο. Ταυτόχρονα οι Αγγλοσάξονες που έδιναν τον κύριο προσανατολισμό αποδυναμώθηκαν. Ακόμη πιο σημαντικό ενώ ο **μηδενισμός** που [παραγόταν ως μέσο soft power για τρίτα κράτη](#) πλήττει τώρα και τους ίδιους με μικρό μόνο παράδειγμα τις ρηχές αναφορές περί **«Ομήρου του σεξιστή»**. Με διαφορετικά λόγια, **«μεταμοντερνοποιούνται»** πολλοί και αυτό αναπόδραστα οδηγεί σε μηδενιστικές παραδοχές που πλήττει το εθνικό γίνεσθαι με όρους πολιτισμού και πνευματικών κατακτήσεων όπως οι Αμερικανοί κινούνταν επί δύο αιώνες. Επίσης, ολοφάνερα άρχισε να διαβρώνεται και το κατά τα άλλα πολύ σημαντικό σύστημα ελέγχων και εξισορροπήσεων που έδινε δημοκρατικό προσανατολισμό. Έτσι, ολοένα και περισσότερο αποτελεί και αυτό ζήτημα που οδηγεί σε διαιρέσεις (βλ. την μάχη, τις διενέξεις και τα εκατέρωθεν επιχειρήματα για το ποιος ελέγχει τους θεσμούς).

Η προσωποποίηση των διαιρέσεων στις ΗΠΑ, οι ωραιοποιήσεις ή οι δαιμονοποιήσεις ατόμων και πολιτικών προσώπων είναι κακή συνταγή για

την κατανόηση των ΗΠΑ και του τρόπου που εξελίσσεται ή αλλάζει. Εξάλλου, **το πως θα εξελιχθούν οι ΗΠΑ είναι σημαντικό και για τα υπόλοιπα κράτη** γιατί η στρατηγική του ισχυρότερου κράτους επηρεάζει όλους. Οι ιδεολογικές θεωρήσεις, οι προσωποποιήσεις και οι δαιμονοποιήσεις απλά είναι λάθος γιατί με επιφανειακό τρόπο υπερτονίζουν επιφανειακά ζητήματα με αποτέλεσμα να κάνουν λάθος διαγνώσεις για βαθύτατα προβλήματα που ακόμη βρίσκονται στην αφετηρία.

Έχοντας μελετήσει την κρίσιμη φάση των δύο αιώνων που διέρρευσαν μετά την Εθνική Ανεξαρτησία των ΗΠΑ το συμπέρασμα είναι ότι για μια σειρά λόγων και δυνητικά, αναπτύσσονται πανίσχυρες διαιρετικές τάσεις σε μια βάση περίπου 50%-50%. Τα ζητήματα είναι πολλά και γραμμικές απαντήσεις δεν υπάρχουν. Ούτε λογικά πρέπει να αναμένεται, επαναλαμβάνεται, ότι επέρχονται σεισμοί, κατακλυσμοί και καταποντισμοί γιατί οι ΗΠΑ είναι ένα πάμπλουτο, πανίσχυρο και εξαρχής δημοκρατικά προσανατολισμένο κράτος. Οι προηγούμενες και νυν προεδρικές εκλογές, πάντως, που ανέδειξαν πολλά από τα υπαρκτά προβλήματα, αναμενόμενα έγιναν αφορμή για απελπιστικά φτωχές γνώμες και αβάστακτα άλματα εκλογικεύσεων που αφορούσαν τα πρόσωπα και όχι τα αίτια των ολοφάνερων διαιρέσεων. Το μείζον αυτό ζήτημα είναι στην ημερήσια διάταξη και η μελέτη του για συναγωγή συμπερασμάτων απαιτεί σοβαρότητα και υπευθυνότητα.

Τέλος, η δολοφονική απόπειρα κατά του υποψήφιου προέδρου Τραμπ τον Ιούλιο 2024 μιλά από μόνη της:

Π. Ήφαιστος – P. Ifestos

www.ifestos.edu.gr www.ifestosedu.gr ifestosedu@gmail.com